

VKLJUČITEV OŠ BREZOVICA PRI LJUBLJANI V MEDNARODNI PROJEKT COMENIUS SOUVENIRS FOR EUROPE / Barbara Cerkovnik / OŠ Brezovica pri Ljubljani

V okviru mednarodnega projekta *Comenius Souvenirs for Europe* smo na OŠ Brezovica pri Ljubljani od 3. do 12. oktobra 2014 gostili učence in učitelje iz Umaga. V dopoldanskem času so skupaj z domačimi učenci obiskovali redni pouk na naši šoli, po kosilu pa so sledile različne ustvarjalne delavnice, ki so jih pripravili učitelji OŠ Brezovica. Prvi dan so se s pomočjo socialnih iger in športa bolj spoznali, naslednje dni pa je sledilo spoznavanje in učenje slovenskih ljudskih plesov, klekljanja, glasbe v slovenskih mladinskih filmih in ustvarjanje oljenke. V petek, 10. oktobra, so se povzpeli na Šmarno goro, naslednji dan pa so obiskali Prešernovo Vrbo in uživali v vožnji s pletno po Blejskem jezeru.

V soboto, 4. oktobra, so se naši gostje udeležili tudi slavnostne prireditve ob 160-letnici OŠ Brezovica ter se ob tej priložnosti srečali z ministrico za izobraževanje, znanost in šport, dr. Stanko Setnikar Cankar. Po prireditvi je sledila povratna odbojarska tekma med učitelji obeh šol. V napeti tekmi je bila sreča tokrat namenjena domačinom.

V času gostovanja učencev in učiteljev iz Umaga ter času prireditve ob 160-letnici OŠ Brezovica smo v avli šole pripravili tudi razstavo izdelkov učencev obeh šol. Kot ena izmed mentoric projekta sem bila zadolžena za pripravo izvirnega spominka iz naših krajev, tako da sem se skupaj z učenci naše šole na to pripravljala več mesecev, in potrditi moram, da nam je to uspelo, saj so bili končni izdelki pod skupnim imenom *Zvarki coprnic Breze* res kakovostno narejeni in bili tako razstavljeni prava paša za oči. O tem, zakaj so med obiskovalci vzbudili toliko zanimanja in radovednosti, pripoveduje tudi pravljica o coprnici Brezi, ki jo je napisala učenka naše šole in v kateri razkriva, po čem sta naš kraj in naša šola dobila ime.

Eva Bogdan: ČUDEŽNA METLA IN ZVARKI COPRNICE BREZE

Pred davnimi časi je živela coprница z imenom Breza. Stanovala je prav tam, kjer stoji danes naša šola. V temno sivi leseni hiši z verando in pogledom na hiše vaščanov. Breza je rojstni dan praznovala na dan coprnic, to je 31. oktobra. Bila pa je tako zlobna, da so se je bali vsi vaščani in še celo druge coprnice v vasi. Imela je čudežno metlo, narejeno iz brezovega lesa in vej, s katero je letela malo drugače

kot druge, običajne coprnice. Če je hotela kam priti, se je poganjala z nogami, pri tem pa ji je pomagal veter.

Nekega dne se je, kot po navadi, s svojo čudežno metlo odpravila na bližnji hrib nabirat čudežna zelišča. Kot bi mignil, je pristala na visoki brezi, se spustila po deblu navzdol, tlesnila s prsti in čudežna metla ji je padla v naročje. Ko je nabrala vsa čudežna zelišča, je bil čas, da se vrne domov. Doma so jo njene coprniške prijateljice pričakale z zeliščno kopeljo, v kateri naj bi se sproščala od napornega dne.

Naslednje jutro so na njena vrata potrkali vaščani in jo prosili za nekaj čudežnih zelišč proti boleznim. Ker je bila Breza po naravi zlobna coprница, jim je zavpila, naj jih poiščejo sami, in jim pred nosom zaloputnila vrata. Prošnje vaščanov so jo razbesnile, zato je odšla v klet po zvarek za pomiritev. Čudežni zvarek za pomiritev je bil shranjen v mali, zeleni steklenički. Popila je nekaj kapljic sladkega napoja in odšla v posteljo.

Zjutraj se je zbudila čisto drugačne volje; vesela, spočita in prav nič jezna. Spomnila se je na bolne sovaščane in jim odnesla čudežna zelišča, ki naj bi jim povrnila zdravje. In tako je, na primer, z enim od svojih zvarkov, v eni sami minuti pomagala hudo bolni starki in drugim bolnim ljudem.

Vaščani so ji bili sicer zelo hvaležni, hkrati pa zelo začuden nad spoznanjem, da coprница Breza ni več zlobna.

Ko se je coprница Breza vrnila domov, se ji je zahotelo popiti še nekaj kapljic čudežnega zvarka, ki ji je tako zelo pomagal

k dobremu počutju. Takrat je ugotovila, da je prejšnji večer pomotoma zamenjala stekleničko z zvarkom za pomiritev s stekleničko z zvarkom, ki te naredi prijaznega, miroljubnega in razumevajočega.

Ker se je kot dobra coprница še naprej trudila pomagati bolnim vaščanom, so se ji ti iz hvaležnosti želeli pokloniti tako, da so svojo vas poimenovali po njej in tako se danes naš kraj imenuje Brezovica, naša šola, ki stoji prav tam, kjer je nekoč domovala coprница Breza, pa Osnovna šola Brezovica.

IZBIRA TEME, PRIPRAVA IN DEKORACIJA ZVARKOV COPRNICE BREZE

Pri odločitvi, kateri spominek naj bi bil primeren za projekt *Souvenirs for Europe*, sem upoštevala nekaj namigov koordinatork. Tema, značilna za naš kraj, bi lahko bila Ljubljansko barje, močvirski tulipan, štorke, značilne jedi kraja, kulturni spomeniki in podobno. Pri realizaciji izbrane teme pa je bilo potrebno upoštevati inovativnost, izdelek naj bi bil tehnično dovršen in primeren za objavo na spletu, pripraviti bi bilo potrebno PPT predstavitev ali ustrezen posnetek v ustrezni resoluciji. Idejo, kaj bi lahko bil spominek, pa sem dobila iz izkušnje preteklih let, ko sem kot mentorica Skupine za razvijanje socialnih veščin v okviru ŠSS z učenci nabirala zdravilna zelišča, jih seznanjala z njihovo uporabo, zdravilnimi učinki, pripravo in shranjevanjem. Učenci so se v teh dejavnostih ne le učili o uporabi zdravilnih zelišč, pač pa v naravi tudi uživali in se sproščali ob nabiranju, sušenju in shranjevanju le-teh, pri pripravi medu iz raznih cvetov in ne nazadnje pri okušanju svojih

mojstrovin. Izbor coprnice Breze – kot maskote za dekoracijo steklenič – se mi je zdel dovolj smiseln in privlačen, saj coprnice večkrat povezujemo z raznimi čarovniškimi obredi, pri katerih uporabljajo čarobne napoje:

»Skozi proučevanje starih skrivnosti o čarobnem delovanju rastlin smo lahko ugotovili, da so pravila, na katerih slonijo nekatere legende, še vedno dosegljiva. O tem priča okulna znanost o rastlinah. Ni dežele, ki ne bi imela vsaj nekaj pravljič o čarovnicah, ki so letele na svojih metlah in vreščale. Govori se, da so se pred poletom morale namazati po čelu in pod pazduho s čarobno rastlinsko kremo. Seveda, metla ni prevozno sredstvo, je le simbol. Kot čarobna ali pastirska palica simbolizira metla moč in avtoriteto. Čudežna krema pa je lahko povsem nekaj drugega. Recepti vsebujejo nekatere strupene rastline. Čarovnice so se pretvarjale, da jim prav ta krema omogoča letenje.« (Lucas, 1998, 118).

Čarobni napoji in mazila so lahko v simbolnem pomenu dobri ali slabi.

Prav tako pa lahko rastline uporabljamo tudi kot zdravila ali pa njihove učinke zlorablamo in si tako uničujemo zdravje. Če rastline uporabljamo kot drogo, da bi nas sprostila in odvrnila od reševanja problemov, ter postanemo od nje celo odvisni in zato osebno in vedenjsko spremenjeni, nam prav gotovo ne more koristiti. (Tako kot je to v naši pravljičici počela coprnica Breza.)

PRIPRAVA ZELIŠČ

Že zgodaj spomladi sem s tremi učenci in štirimi učenkami naše šole po pouku, občasno pa tudi med urami, ko sem izvajala individualno učno pomoč, nabirala regratove, kamilične in bezgove cvetove. Nabiranje sem izkoristila kot sprostitevno tehniko pri tistih, ki so težje vzdrževali pozornost in koncentracijo ali pri tistih, ki so bili popolnoma nepripravljeni sodelovati pri pouku. Cvetove smo nato sušili ali pa jih skupaj s sladkorjem in limoninim sokom v steklenih posodah nastavili soncu, iz česar je pozneje nastal med. V jesenskem času so učenci v

šolo prinesli cvetove ognjiča in druga zelišča. Zelišča smo sušili, cvetove ognjiča pa namočili v olivno olje. Med delom smo uživali v vonjavah zelišč, prelistali smo knjige o uporabi le-teh, zdravilnih učinkih in o zeliščih kot nadomestkih pravih zdravil. Ko so bila zelišča pripravljena, smo z njimi napolnili stekleničke in poskrbeli za njihovo dekoracijo. Največ časa smo porabili za izdelavo coprnice, saj je že oblikovanje metlic od nas zahtevalo veliko ročnih spretnosti. Pa tudi šivanje malih klobučkov in ogrinjalcev ter lepljenje vsega skupaj ni bilo lahko opravilo. Pozneje smo vse skupaj razstavili v avli naše šole.

Material:

- rafija,
- lesene palčke za nabodala,
- filc,
- lesene kroglice,
- šivanke in nitke,
- stekleničke s pokrovčkom,
- nakodrana volna,
- rdeč in črn flomaster.

Orodje:

- škarje,
- lepilo za les,
- šivanka in sukanec.

NEKAJ NAPOTKOV IN RECEPTOV

»Salamon, slaven zeliščar iz sedemnajstega stoletja, je zapisal, da je dišeča sivka zelo učinkovita proti ugrizom kač, steklih psov in drugih strupenih bitij, bodisi da jo zaužijemo ali pa nanašamo kot obkladek.« (King, 1992, 163).

SIVKA: »Sivkini cvetovi veljajo kot rahlo pomirjevalo in jih uporabljamo pri nemiru, živčni izčrpanosti, motnjah spanja in migreni.« (Schönfelder in Schönfelder 2010, 290).

Mi smo sivkine cvetove pomešali še z metinimi in žajbljevimi listi, saj tudi ti veljajo kot rahlo pomirjevalo.

REGRATOV MED: »Zaradi grenčičnih snovi pospešuje izločanje prebavnih sokov. Pospešuje izločanje seča, kar je verjetno mogoče pripisati visoki vsebnosti kalijevih snovi. Regrat uporabljajo za spodbujanje apetita in prebave, pri motnjah izločanja žolča in za povečano spiranje sečnih izvodil pri vnetnih obolenjih in nastajanju ledvičnih kamnov.« (Schönfelder in Schönfelder, 2010, 183).

Mi smo regratove cvetove posuli s sladkorjem in limoninim sokom ter jih izpostavili soncu, iz česar se je naredil med, ki naj bi po ljudskem izročilu pomagal pri prehladnih obolenjih.

OGNJIČ: »V obliki mazil ognjič uporabljajo za oskrbo ran, preležanin, ulkusa goleni, omrzlin, opeklin, bolečih razpok na koži, pri težavah z venami in v

negovalni kozmetiki.« (Schönfelder in Schönfelder, 2010, 176).

Mi smo sveže in posušene cvetove ognjiča namočili v olivnem olju, saj tudi ta blagodejno vpliva na kožo.

ZAKLJUČEK

Da se je naša coprnica Breza iz zlobne in grde čarovnice spremenila v ljubko in dobrosrčno coprnico, so zgovorno pričali vzdihljaji in pripombe učencev in učenk pri ogledu razstave v slogu: »Joj, kako so vse luštkane!«, »Jaz pa bi si izbrala tole, ki ima tako čupico!« in podobno. Vsekakor je vzbujala njihovo pozornost bolj dekoracija stekleničk, kot pa vsebine v njih. Moja razmišljanja in ideje za delo z učenci v prihodnje pa so izkoristiti kot prijetno in sproščujočo dejavnost tudi za učenje zdravega načina življenja nasploh, učenja o škodljivo-

sti zlorabe zdravil in opojnih drog ter o možnih alternativnih načinih lajšanja zdravstvenih težav.

In tako so zvarci coprnic Brezic, skupaj z našimi gosti iz Umaga, na metlicah odpotovali v drugo deželo, da bodo

lahko tudi tam pomagali ohranjati zdravje in dobro voljo.

Literatura

King Francis X. (1992) *Enciklopedija Magičnega in mističnega*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Lucas Richard (1998) *Čarovnije zelišč v vsakdanjem življenju*. Ljubljana: Tomark.

Schönfelder Peter in Schönfelder Ingrid (2010) *Zdravilne rastline – vodnik*. Kranj: Narava.